

PRZEGLĄD ZDROJOWY I TURYSTYCZNY

Pismo poświęcone sprawom zdrojowisk i miejsc klimatycznych jakoteż sprawom turystyki krajowej.

Redaktor główny: **Dr. Zenon Pęlczar.** -- Redaktor naczelny: **Dr. Jan Frączkiewicz.**

Skład główny we Lwowie u Stan. Sokółowskiego, Pasaż Hausmana 9; w Warszawie księgarnia Gebethnera i Wolfa.

Osobom i instytucjom pragnącym pismo nasze otrzymywać stale, będzie „Przeгляд zdrojowy i turystyczny“ nadsyłany darmo za przesłaniem adresu.

„Przeгляд zdrojowy i turystyczny“
wychodzi 1 i 15 każdego miesiąca
przez przeciąg 6 miesięcy.

Adres Redakcyi i Administracyi:
ul. Starowiślna 12. -- Telefon 449.
Konto czekowe Nr. 64.330.

Ceny ogłoszeń:

Ogłoszenia za 1 wiersz petitowy lub jego miejsce 40 gr. Nadesłane za wiersz garmondu lub jego miejsce 1 kor. Ogłoszenia prócz Administr. przyjmują R. Mosse i Haasenstein w Wiedniu.

Rękopisów nie zwraca się.

TREŚĆ: Dr. T. Piotrowski: Żegiestów. -- Dr. Edmund Supiński: Rabka. -- Głosy publiczności. -- Rozmaitości.

Żegiestów.

Podał Dr. T. Piotrowski.

W każdym zdrojowisku, prócz pewnych czynników leczniczych, jak woda do picia i kąpiele, ważną rolę odgrywa powietrze -- to powinno być czyste, wolne od prochu i wyziewów z kuchni i miejsc ustępowych, które niestety stanowią istną plagę, zwłaszcza w czasie nagromadzenia większej ilości osób i to w miesiącach gorących. Jeżeli do tego dodamy, że osoby zjeżdżające do zdrojowisk, przybywają z odległych okolic, okolic w których panują nieraz choroby epidemiczne, że sami są chorzy, to musimy przyznać, że miejsca ustępowe mogą być nieraz roznośicielami chorób -- jeżeli nie są urządzone według najnowszych wymagań higieny. A więc są systemu starego, bez przyplwy wody. -- Żegiestów chcąc usunąć te braki i stworzyć zdrojowisko wzorowe, zaprowadził w roku bieżącym w całym zakładzie kanalizację. Przez kanały, mające naturalny, duży spadek, przepływa potoczek, a nadto do kanału spływa woda z kąpiele, skutkiem tego ustawicznego przepływania wody przez kanał, nieczystości z miejsc ustępowych i kuchni, nie mogą się w kanale zatrzymywać i ulegać rozkładowi. W miejscach ustępowych zaprowadzono klosety, systemu amerykańskiego, z przepływającą wodą z wodociągu. Wprowadzony wodociąg wody słodkiej, dostarcza wymienionej wody do picia, zaopatruje we wodę wszystkie miejsca ustępowe, tworzy wodotryski, a nadto służy do skrapiania chodników. Dzięki tem ulepszeniom t. j. wprowadzeniu kanalizacji i wodociągów, powietrze w zakładzie jest czyste, wolne od prochu i zanieczyszczenia wyziewami z miejsc ustępowych i kuchni. -- Otaczające zakład góry Czerszla i Kiczera pokryte lasem szpilkowym i liściastym, dostarczają przyjemnej woni lesistej, żadnymi obecnie do-

mieszkami ubocznymi nie zepsutej. Źródło wody słodkiej wytryska ze skały w lesie, powyżej zakładu, w takiej wysokości, że woda własnym ciśnieniem nie tylko dochodzi do kranu umieszczonego w każdej willi na korytarzu, ale nadto na dach willi, najwyższej położonej. Nad źródłem, dla ochrony od zanieczyszczenia, wystawiony jest domek murowany zamknięty. -- Tak więc prócz dawnych głównych czynników leczniczych t. j. wody mineralnej do picia, najsilniejszej szczawy żela-

zistej i najobfitszej w Europie w kwas węglowy, co nadaje szczególniejszą własność leczniczą kąpiele mineralnej, prócz kąpiele borowinowych żelazistych, znakomitych kąpiele popradowych, przybył Żegiestowi nowy czynnik leczniczy, pomocniczy, znakomite górskie, przepelnione żywicą powietrze, wolne od prochu i szkodliwych domieszek.

Czynnikiem korzystnie na leczenie wpływającym jest wygoda w pomieszkaniu, pewien komfort, aby wogóle chory miał w pomieszkaniu wszystko to, do czego w domu jest przyzwyczajony. I temu starał się

W interesie własnego zdrowia powinien każdy żądać wszędzie tylko

Tutek cygaretowych

z fabryki **RUDOLFA HERLICZKI** w Krakowie.

Ostrzega się przed licznymi naśladownictwami!

Wzory i cenniki wysyła fabryka darmo i opłatnie

zakład obecnie uczynić zadość, odnowił wszystkie pomieszkania, malując je na nowo, sprowadzając nowe meble i dodając to, co potrzebne do wygodny jak: materace, pościel, dywany itp., zaprowadził elektryczne oświetlenie zakładu, restauracji i pomieszczeń w willach murowanych. Aby zapobiedz brakowi pomieszczeń, który dotkliwie dawał się uczuć w latach ostatnich, zbudowano dwie, duże, nowe wille tak, że przybyło blisko 100 pomieszczeń, nowo i wygodnie umeblowanych.

W kąpielach mineralnych żelazistych, głównym czynnikiem leczniczym jest kwas węglowy, kąpiel więc powinna być przygotowana tak, aby woda jak najmniej traciła kwasu węglowego. W tym celu przerobiono w Żegiestowie łazienki i zbiorniki na wodę. Woda ze źródła spływa sama do zbiorników betonowych za-

sklepionych, skutkiem czego nie traci zupełnie kwasu węglowego, ze zbiorników własnym ciśnieniem wpływa do wani w tych zaś dopiero ulega ogrzaniu za pomocą systemu Schwarca, t. j. ogrzewania parą ścian wanny. Dzięki temu systemowi, woda do kąpeli prawie zupełnie nie traci zawartego w niej kwasu węglowego, który wydziela się przez cały czas kąpeli, w postaci drobnych baniek, pokrywających całe ciało kąpiącego. Do łazienek dano nowe wanny i całe urządzenie, dodano 6 nowych kabin klasy trzeciej, przerobiono i powiększono łazienki hydropatyczne. — Zakupiono nowy teren borowiny i tę w odpowiedni sposób przygotowaną w zimie, zwieziono z wiosną do osobnego przewiewnego składu.

Prócz kąpeli żelazistych ważnym i oddawna znanym czynnikiem leczniczym w Żegiestowie jest woda mineralna, która jest szczawą żelazistą. Znaczna część obecnego społeczeństwa, prawie wszyscy mieszkańcy miast, to ludzie niedokrewni, brak ruchu na świeżem powietrzu, a natomiast całe dnie spędzone w jak najgorzej pod względem higienicznym urządzonej biurach, sprowadza niedokrewność u całego zastępu urzędników płci obojej, niehigienicznie urządzone sklepy, przepełnione

nieraz rozmaitymi zapachami i dymem nie wpływają także na zdrowie kupców. A młodzież, czyż w lepszych znajdujących się warunkach? — Za ciasne sale szkolne, najczęściej przepełnione, nędzne pomieszkanie w ciemnym poddaszu bez słońca, w wieku rozwoju organizmu, sprowadzają upadek sił przy nadmiernej pracy umysłowej i znowu niedokrewność i blednicę. — Że choroby te pochłaniają coraz więcej członków społeczeństwa, najlepszym dowodem pojawienie się, jak grzybów po deszczu, coraz to nowszych sztucznych przetworów żelazistych. Widocznie zapotrzebowanie musi być znaczne, kiedy tak wielka wytwórczość, prócz całego zastępu gotowych przetworów w postaci proszków, pigułek, syropów, powidełek, mamy także niemało i pożywek żelazistych, bądź stałych, bądź płynnych. Większość z tych przetworów to wprost jednodniówki, po krótkiej swej egzystencji giną bezpowrotnie, krótki jednak czas ich istnienia wystarczył do wzbogacenia wynalazcy lub przedsiębiorcy. Dzięki reklamie, szybko się rozchodził i nim ludzie popsuwszy sobie żołądki i zdrowie, zaczęli środek ten potępiać, przestaje być już przez fabrykanta reklamowany a na jego miejsce pojawia się nowy i znowu ci sami, którym poprzedni przetwór nie pomógł, kupują nowy, bo jest inaczej i znowu jako cudowny środek reklamowany. (Dok. nast.)

Rabka.

Podał Dr. Edmund Supiński.

Historia sławnych źródeł Rabki sięga czasów odległych. Już w wieku XIII. dostarczały one soli, a w moc przywileju Bolesława Wstydiwego należały wówczas do klasztoru Cystersów w Szczyrzycu, o czym wzmiankę znajdujemy w dziele Długosza *Liber beneficiorum*, gdzie wspomina wyraźnie *Sal in Rabka*.

Następna wiadomość o źródłach pochodzi z czasów Zygmunta Augusta z roku 1568. W roku tym otrzymał mieszczanin oświęcimski, Jerzy Grossman, przywilej, na założenie gwarectwa, mającego się trudnić wydobywaniem soli rabczańskiej. Gwarectwo to wybijało głębokie szyby, z których otrzymywano solankę. Korzystali z naturalnego bogactwa ziemi właściciele, korzystał i lud okoliczny. Stan taki trwał aż do drugiego dziesiątka lat ubiegłego stulecia, do chwili, kiedy w roku 1813 rząd austriacki sól zmonopolizował. Głębokie studnie zasypano rumowiskiem, kamieniami i ziemią i postawiono przy nich straż, by nikt z nich korzystać nie mógł.

Trwało to do roku 1858. Rok ten stanowi epokę w dziejach rozwoju wielu zdrojowisk galicyjskich, a między innymi i Rabki. Historia tych zdrojowisk z wdzięcznością zawsze wspominać będzie imię profesora Uniw. Jagiell. Dra Dietla, który pierwszy stał się gorącym rzecznikiem krajowych źródeł leczniczych. On to zawiązał w roku 1857 przy Towarzystwie naukowym krakowskim osobną Komisję balneologiczną, która zajęła się zbadaniem i spożytkowaniem naszych wód mineralnych, dotychczas prawie zupełnie nieużywanych w celach leczniczych.

Jan Michalik

CUKIERNIA LWOWSKA

Kraków, Floryańska 45. Telef. 446.

Krajowa
Fabryka
Czekolady
i Kakao.

Na posiedzeniu dnia 7 marca 1858 roku, postanowiła Komisya balneologiczna zająć się zbadaniem zapomnianych źródeł rabczańskich, a uzyskawszy od rządu pozwolenie do ich tymczasowego odkrycia, powierzyła tę pracę prof. Drowi Skoblowi, który w dniu 28 sierpnia tegoż roku zbadał na miejscu słone zdroje i pierwszy naukowy ich opis zamieścił w rocznikach Towarzystwa naukowego krakowskiego w roku 1859. W referacie swoim zaznaczył prof. Dr. Skobel, że na podstawie rozbioru, dokonanego przez chemika krakowskiego p. Aleksandrowicza, wody ze źródeł rabczańskich należą do rzędu solanek jod i brom zawierających, że wreszcie z uwagi na ich obfitość, oraz bardzo korzystne położenie samej miejscowości, otwarcie zakładu zdrojowo-kąpielowego byłoby wskazaniem i pożądanem.

Na skutek dalszych starań i zabiegów Komisji balneologicznej, zezwoliło ministerstwo skarbu reskryptem z dnia 18 stycznia 1861 roku na zupełne odkopanie źródeł rabczańskich i spożytkowanie ich w celach leczniczych, ówczesny zaś właściciel Rabki, ś. p. Julian Zubrzycki, otrzymał pozwolenie na otwarcie Zakładu zdrojowo-kąpielowego.

Rażno zabrano się do pracy, ta zaś łatwą nie była. Zaczęto od źródeł, które kolejno odkrywano i oczyszczano. W ten sposób odkryto z pomyślnym skutkiem, a wielkim nakładem pracy i kosztów, cztery źródła, nazwane źródłami: Maryi, Rafaeli, Krakusa i Kazimierza. Otrzymałą z nich wodę zbadal chemicznie wspomniany już powyżej p. Aleksandrowicz i ogłosił wyniki swych badań, wróżące młodemu zdrojowisku świetną przyszłość, odkrywające krajowi zapomniane źródło bogactwa, obiecujące chorym ulgę w cierpieniach.

Była to dopiero połowa dzieła; trzeba było chorych gdzieś pomieścić, wybudować łazienki, domy mieszkalne i wprowadzić wiele innych urządzeń. Postęp był szybki, bo w broszurce „Sources de Rabka“, wydanej w r. 1867, a zajmującej się przeważnie składem chemicznym tutejszych solanek, jest już wzmianka o łazienkach, mieszczących się w piętrowym budynku, o domu zakładowym, kilku domach mieszkalnych, a nawet miejscach przechadzek, alejach wysadzanych drzewami i t. d.

Według obliczenia tyle zasłużonego około balneologii krajowej Dra Zieleniewskiego, autora broszury „Nasze wody mineralne“, frekwencya kuracjuszków w roku otwarcia Zakładu była skromna, gdyż osiągała zaledwie niskiej cyfry 120 osób, dla których wydano 2.040 kąpeli. Odtąd jednak stałe, ale powolne zwiększanie się liczby frekwencji leczących się świadczy o ciągłym rozwoju Zakładu. Ze Rabka została w tyle, nie ulega kwestyi, że nie stała na wysokości swego zadania, jest również pewnem, ale nie trzeba zapominać, że zbywało na środkach, że w kraju nie znano jeszcze zadziwiających skutków jej wód, że wreszcie brak odpowiednich środków komunikacyjnych utrudniał przystęp.

Zakład mimo to rozwijał się stale; jest to zasługa nie tylko własności leczniczych jego źródeł, ale i niezmordowanej pracy ówczesnego właściciela Rabki, ś. p. Juliana Zubrzyckiego. Stusznie przeto zasłużył na uznaniu i pamięć społeczeństwa, oraz na dowód wdzięcz-

ności w postaci biustu, ustawionego w miejscu tego zdrojowiska, którego był wskrzesicielem.

W roku 1895 przeszła Rabka w ręce dzisiejszych właścicieli, którzy od pierwszej chwili pragnęli gorąco ze wszech miar na to zasługujące zdrojowisko podnieść i postawić je na wyżynie nowoczesnych wymagań.

Zakład kąpielowy Rabka, leży w Galicyi zachodniej, w powiecie myślenickim, na wyżynie 500—530 metrów n. p. m., ograniczony od północy potokiem „Słonką“, a od południa potokiem „Poniczanką“, na przestrzeni 50 morgów austr. rozłożony, posiada wśród parku 24 domów zakładowych.

Położenie Rabki jest nadzwyczaj korzystne. Zwykle znajdują się wszelkie źródła mineralne w mniej lub więcej głębokich wąwozach, co szczególnie ze względu na klimat pociąga za sobą wiele stron ujemnych. Mianowicie w wąwozach takich jest przeważnie znaczna wilgoć w powietrzu, skutkiem tego, jak i zwykle większej ilości wody na dnie wąwozów wahania temperatury dnia, są nadzwyczaj silne. Rabka zaś leży nie w wąwozie, lecz na płaskowzgórzu, wystawionem ze wszech stron na działanie słońca i skutkiem tego nie ma ani nadmiernej wilgoci, ani też wspomnianych, a dla chorych i osłabionych ludzi bardzo szkodliwych wahań temperatury nie wykazuje, przynajmniej w wyższym stopniu.

Wyżyna, na której rozłożony jest Zakład kąpielowy, okolona jest z daleka bardzo wysokimi górami.

Od północy olbrzymi Luboń (1025 metr.) wznosi się nad okolicą, a łącząc się w łańcuch nieprzerwany z sąsiednimi szczytami: Biernatką, Banią i Krzywoniem, otacza całe płaskowzgórze takim wieńcem wyższych i niższych szczytów. Stoki ich częścią uprawne i zalesione, a wierzchołki niektórych, sterczące jako nagie turnie, tworzą dla oka obraz malowniczy i urozmaicony. Od południowego zachodu widnokrag przedłuża się, a na jego tle maluje się olbrzymi grzbiet Babiej góry w śnieżnym czepcu. Stoi ona samotna na odległej strażnicy Tatr, gromadzi i rozpędza chmury, stanowiąc dla ludu nieomylny barometr. Zasłonięte w ten sposób przed wiatrami, zdrojowisko ma klimat jednostajny i łagodny ze wszystkimi cechami klimatu podalpejskiego.

Rabka ma swoją przyszłość, jako stacya klimatyczna. Dzisiaj już przybywają tu na pobyt letni chorzy bez specjalnego wskazania, lub tacy, którym wskazany jest klimat wysokich gór, niemniej, jak chorzy nerwowo lub na serce. Mimo przytykających do Zakładu lasów szpilkowych, poprzecinanych ścieżkami, interesujących, a nie męczących wycieczek w okoliczne malownicze góry, dawał się odczuwać, szczególnie więcej osłabionym kuracjuszom, brak odpowiedniego parku, położonego w samym Zakładzie. Urządzono go więc na wyżynie ponad źródłami na przestrzeni 50 morgów, a drzewa już rosnące zostały pomnożone kilkoma tysiącami młodszych. Linia ścieżek przeszło 5 km. długa, obstawiona ławkami, zapewniła bardziej osłabionym chorym miłą przechadzkę. Tam mieści się plac do krokieta, lawn tenisa, tu na suchych trawnikach w tym celu urządzonych koziołkuje mała przesza, gdy jej kąpiele zdrowia, a z niem i ochoty przysporzą. Kto

**ZDZISŁAW
ZDANOWICZ**

w Krakowie, Sławkowska 3
Hotel Saski

poleca: **Kapelusze, Cylindry
P. & E. Habiga, Scotta i inne,
Bieliznę męską, Krawaty, Rę-
kawiczki, Płaszczce, Peleryny
gumowe nieprzemakalne.
Kufry, Torby, Paski, Plaidy,
Necesery.**

wie, jak niesłuchanie ważnym czynnikiem jest słońce w leczeniu rozmaitych chorób, a przede wszystkim w leczeniu dzieci lymfatycznych, anemicznych i rachitycznych, ten przyzna, że taki park, położony wśród lasów świerkowych i gór, na płaskowzgórzu, wzniesionem na 540 mtr. n. p. m., nie zacieniony zbytnio drzewami, a przed wiatrami zakryty, w którym dzieci bawią się i biegają, kąpią się w promieniach dobroczynnego słońca, jest jedną z wielkich zalet Rabki.

Bardzo korzystnym również warunkiem dla Rabki jest łatwość komunikacji. Kolej państwowa przechodzi od Zakładu zaledwie o kilkadziesiąt metrów, przystanek osobowy znajduje się tuż (500 mtr.), stacja towarowa Chabówka, niecałe 2 klm. Odległość Rabki od Krakowa wynosi zwykłymi zimowymi pociągami godzin 4, w lecie 3, a skutkiem okoliczności, że leży tuż przy szlaku do Zakopanego, przeto połączenia z pociągami osobowymi nie tylko z Galicyi, ale przede wszystkim z Królestwa Polskiego, Ks. Poznańskiego, Wiednia itd. ma możliwie najlepsze.

Źródła.

Zakład kąpielowy Rabka posiada źródeł mineralnych pięć:

1. Źródło Maryi,
2. „ Rafaeli,
3. „ Krakusa,
4. „ Kazimierza,
5. „ Nowe przy szosie.

Wydatność dzienna	wszystkich źródeł	wynosi:
źródła Maryi	7.200	litrów,
„ Rafaeli	4.500	„
„ Krakusa	3.000	„
„ Kazimierza	24.000	„
„ nowego	2.400	„
Razem	41.100	litrów.

Jak z rozbioru chemicznego wynika, woda mineralna Rabczańska, pod względem ilości zawartego jodu i bromu, jakoteż i stosunku tego do ilości soli jest stanowczo w Austrii najsilniejszą, a o ile mi wiadomo i wogóle w Europie, źródeł tak silnych niema.

Bardzo znane, bardzo reklamowane zdrojowisko Hall w Górnej Austrii zawiera w wodzie swej połowę soli i połowę bromu, a jodu — i to w związku gorszym — ilość prawie taką, jak Rabka.

Kąpiele w Hall podawane bywają jednak w ten sposób, że woda mineralna bywa rozcieńczaną 4 do 6 razy, kąpiel sama jest więc bardzo słabą i nie może iść wcale w porównanie z kąpielami rabczańskimi.

Picie wody mineralnej odbywa się ściśle według ordynacji lekarskiej.

Wody rabczańskie, ze względu na swój skład chemiczny, znajdują bardzo obszerne zastosowanie w różnorodnych cierpieniach, polegających na upośledzeniu przemiany materii i stanach pozapalnych, połączeniach z wysiękami, w żołądkach, w późnych okresach przymiotu, w niektórych chorobach serca i t. d.

Przy wewnętrznym użyciu wód rabczańskich działają głównie: sól, jod i brom. Chlorek sodu, działając

na błonę śluzową przewodu pokarmowego, drażni ją, pobudzając gruczoły do szybszej przemiany materii, oraz zwiększonego wydzielania. Sposób działania jodu użytego na wewnątrz, jest jeszcze kwestyą sporną, w każdym jednak razie, krótko po użyciu spotykamy go we wszystkich wydzielinach fizjologicznych. Działa przede wszystkim na system narządów lymfatycznych, przyspieszając resorbcję. Trzeba tu wreszcie uwzględnić i inne składniki, jak dwuwęglan sodu, bromki sodu i potasu, które również pobudzająco wpływają na przemianę materii.

Przy ocenianiu działania wód mineralnych, użytych w formie kąpeli, uwzględnić musimy trzy wpływy, a to: mechaniczny, termiczny i chemiczny. Mechaniczny polega na oczyszczeniu skóry z nagromadzonego potu, tłuszczu i złuszczonej komórki przyskórki, przez co staje się ona więcej wrażliwą i zyskuje na transpiracji. Wpływ termiczny kąpeli odpowiednio stosowanych, objawia się rozgrzaniem skóry, rozszerzeniem jej naczyń, zmianą pod względem rozmieszczenia krwi i podrażnieniem skórnych zakończeń nerwów, które przenoszą tę podniecie do systemu dośrodkowego. Im większą jest różnica w temperaturze ciała a kąpeli, t. j. im silniej zadrażnione zostaną zakończenia nerwowe, tem skurcz naczyń jest krótszy, a rozkurcz po nim następnie dłuższy. Proces ten objawia się inaczej, gdy ciepota wody zbliża się do ciepoty ciała, wtedy bowiem pierwszym objawem jest rozkurcz. Chemiczny wpływ wody mineralnej, do kąpeli użytej, jest spotęgowany przez współdziałanie wpływów wyżej wymienionych.

Sól kuchenna, połączenia jodu i bromu, wolny oraz uwalniający się z swych połączeń bezwodnik węglowy, działają na organizm nie wprost przez skórę, ale znowu drogą zadrażnienia skórnych zakończeń nerwowych.

Wpływy te dopełniające i wzmacniające się wzajemnie, pobudzają organizm do szybszego wykonywania fizjologicznych funkcji palenia, przyspieszają proces utleniania i wydzielanie bezwodnika węglowego, czego ostatnim wynikiem jest szybsza przemiana materii całego ustroju.

Najnowsze badania wykazały, że pod wpływem kąpeli słonych zwiększa się wydzielanie bezwodnika węglowego, a zatem i przemiana materii jest szybsza, przyczem nie białko, lecz węglowodany prędzej ulegają rozkładowi.

Z charakteru i własności wód rabczańskich wynika wskazanie do używania ich w następujących stanach chorobowych:

Zoły (*Scrophulosis*) ze wszystkimi ich objawami, już to bez wyraźnego umiejscowienia, już to w formie obrzęku i ropienia gruczołów lymfatycznych.

Choroby skóry na tle żołądkowym i gruźliczym.

Gruźlica kości, okostnej i stawów.

Chroniczny nieżyt tchawicy i oskrzeli, spowodowany powiększeniem gruczołów lymfatycznych pozaochrzelowych (*astma bronchiale*) na temże tle.

Chroniczne zapalenie ucha środkowego (*otitis media*), nieżyt błony śluzowej nosa (*ozaena*). i t. d.

Zamówienia na mleko i śmietankę

z odstawą do domu lub za abonamentem we flaszkach patentowanych i w naczyniach blaszanych
przyjmuje

MLECZARNIA DÓBR ŁUCZANOWICE

Kraków, Podwale 6. Tel. 590. — Zakopane, Krupówki 26.

GŁOSY PUBLICZNOŚCI.

Zakład zdrojowo-kąpielowy **Rymanów-Zdrój**. Frekwencja 2.500 osób, położony nad poziomem morza 450 m., w powiecie sanockim w Galicyi, opodal od stacyi kolejowej „Rymanów“, własność hr. Potockiego. Najobfitsza szczawa słonoalkaliczna, jod i brom zawierająca, bogata w cenne składniki mineralne, ze zdrojów „Tytusa“, „Klaudyi“ i „Celestyny“, odznaczone pierwszorzędnymi nagrodami na wystawach i zjazdach lekarzy i przyrodników. Zdrój „Klaudyi“ (zdaniami Dra Dobrzyckiego, prezesa Komisji balneologicznej Towarzystwa Lekarskiego Warszawskiego) zastępuje całkowicie słynne obce, bo niemieckie wody w Kissingen, mianowicie zdroje „Rako czy“ i „Pandur“, a nawet je przewyższa i jest skuteczniejszym od nich (gdyż zawiera dwuwęglan sody, którego tamte nie zawierają).

Pomimo, że Zakład niedawno istnieje, wiele osób, a szczególnie dzieci, zawdzięcza mu uzdrowienie, a Zakład z każdym rokiem wzrasta i rozszerza się. Położenie uroczę wśród lasów szpilkowych, w otwartej przewiewnej dolinie, powietrze suche, zdrowe. Leczenie kąpielami mineralnymi, rzeczuemi, picciem wód, mięsieniem (massage), gimnastyką zwykłą i ortopedyczną itd. Prócz lekarza zdrojowego, ordynuje kilku lekarzy.

Oprócz tych środków leczniczych, posiada Zakład wszelkie udogodnienia, mianowicie: nowe, wzorowo i z komfortem urządzone łaźienki, wygodne pomieszkania, kuchnię zdrową, dobrą a niedrogą, wyborną muzykę zdrojową, liczne spacerki, kąpielce, aptekę, pocztę, telegraf, sklepy, restaurację, fortepiany, czytelnię, bibliotekę, fotografa, automobil, własną sieć telefoniczną, łączącą wille zakładowe między sobą i z Zarządem Zakładu. Wycieczki końmi i automobilem w okolice, zabawy z tańcami, bale, koncerty, przedstawienia teatralne, gry ogrodowe, bilard i strzelnica, urozmaicają pobyt w Zakładzie.

Zakład odwiedza corocznie I. krajowa kolonia lecznicza, posiadająca swe własne zabudowania, mogące pomieścić kilkadziesiąt dzieci.

Sezon trwa od 20 maja, do 20 września i dzieli się na 3 okresy: I-szy od 20 maja do 20 czerwca; II-gi od 20 czerwca do 20 sierpnia; III-ci od 20 sierpnia do 20 września.

Ceny pomieszkań i kąpeli w I-szym i III-cim okresie sezonu są znacznie niższe dla zamieszkujących wille zakładowe. — Ubodzy, zaopatrzeni nawet w świadectwa ubóstwa, nie mogą liczyć na żadne uwzględnienia w sezonie II-gim, tj. od 20 czerwca do 20 sierpnia.

Wodę mineralną i sól jodobromową rymanowską do użytku wewnętrznego i zewnętrznego (t. j. do kąpeli, okładów itp. rozsyła na żądanie, przyjmuje zamówienia na pomieszkania i powozy do kolei, oraz wszelkich wyjaśnień udziela:

Zarząd Zakładu Zdrojowo-Kąpielowego w Rymanowie.

Stacya kolei państwowej: **Rymanów**. Stacya telegr. i poczt.: **Rymanów-Zdrój**. (Austria, Galicya).

Rozmaitości.

Podatek od wód mineralnych. Jak dzienniki donoszą, prezydent gabinetu Wekerle, jako minister skarbu zawiadomił pisemnie Związek balneologiczny, że uważa za dopuszczalne, by gminy na zagraniczne wody mineralne od przyszłego roku nakładały podatek konsumcyjny.

Z Towarzystwa balneologicznego. Dnia 5 maja odbyło się w „Domu lekarskim“ w Krakowie Walne zgromadzenie członków polskiego Towarzystwa balneologicznego. Po odczytaniu protokołu z ostatniego Walnego zgromadzenia oraz sprawozdania Wydziału odbyły się wybory na rok bieżący. Prezesem wybrano dotychczasowego wiceprezesa, hr. Potockiego z Rymanowa, wiceprezesem dra Cerchę, sekretarzem dra Zanietowskiego, skarbnikiem dra Piotrowskiego. Do wydziału weszli pp.: Chramiec, Kaden, Zathay, Mazurkiewicz, Pelczar. Do komisji kontrolującej drowie Regiec i Julian Staniszewski. Redakcję i administrację oficjalnego organu Towarzystwa balneologicznego, Przewodnika kąpielowego, objęli nadal dr. Wąsowicz i dr. Flis.

Członkami honorowymi zamianowani zostali na wniosek wydziału protomedyk dr. Merunowicz, były prezes

Towarzystwa balneologicznego, prof. Ludomił Korczyński i poseł Trzecieski.

Zdrój Ciechociński pismo zdrojowo-sezonowe, które znacznie wychodzić w Ciechocinku wraz z otwarciem sezonu kąpielowego roku bieżącego, p. t. „Zdrój Ciechociński“.

Przeznaczeniem jego: ogniskować, popierać i upowszechniać odosobnione do niedawna usiłowania około podniesienia, rozwoju i ożywienia tak Ciechocinka, jako pierwszej w kraju i największej miejscowości kąpielowej, jako też wszystkich innych zdrojowisk polskich.

W tym celu „Zdrój Ciechociński“, jako specjalne pismo zdrojowe, omawiać będzie w rzeczowych artykułach: miejscowe i ogólne sprawy i wskazania naszych zdrojowisk, poddawać sumiennej krytyce stan ich obecny, podawać rady, projekty i ułatwienia rozwoju, ulepszeń, upiększania i ożywienia ruchu kąpielowego, rozpatrywać i oceniać słuszne żale, skargi i wnioski kuracuszów w stosunku do zarządów zdrojowych, właścicieli wil, służby, żywienia w restauracjach i pensjonatach i t. d., a podając z obszernej tej dziedziny życia kąpielowego źródłowe wiadomości tak z Ciechocinka, jak ze wszystkich zdrojowisk polskich, będzie „Zdrój Ciechociński“ nietylko miejscowym pismem zdrojowym, ale zarazem czujnym, doraźnym skorowidzem ogólnego naszego ruchu kąpielowego na olbrzymich przestrzeniach ziem polskich, od uroczych Tatr i Karpat począwszy, a na morskich wybrzeżach Połagi skończywszy.

Zbyteczna dodawać, że „Zdrój Ciechociński“ obok tych specjalnych artykułów i wiadomości, wyposażony będzie w bogaty dział literacki. Złożą się na niego wytworne nowele, humoreski, feljetyony okolicznościowe utwory poetyckie oryginalne, najlepszych naszych autorów, jakoteż tłumaczone, dział teatralno-muzyczny, kącik humorystyczny, zagadki i rebusy, barwna miejscowa kronika, wiadomości osobiste wraz z listą gości, sprawozdania z zebrań, balów, odczytów, went, wycieczek, korespondencyje z kraju i zagranicy.

Dokładnie prowadzony dział informacyjny obejmie przepowiednie meteorologiczne, rozkłady jazdy pociągów i parostatków, adresy i ceny mieszkań, hotelów, restauracji, pensjonatów, kąpeli i dorożek tak w Ciechocinku jak w okolicy i miastach sąsiednich, dyrektywy i gotowe projekty wycieczek do Aleksandrowa, Wrocławka, Płocka, Torunia, Gdańska, Poznania, Warszawy, lub miejscowości bliższe, w czym wielką usługę odda bardzo obfity dział ogłoszeń tak miejscowych, jak wyliczonych powyżej miast. Na część ilustracyjną złożą się reprodukcje pierwszorzędných wzorowych zakładów, wil, urządzeń wewnętrznych tak ciechocińskich jak zamiejscowych, portrety wybitnych osobistości i piękności kąpielowych.

„Zdrój Ciechociński“ wychodzić będzie stale raz na tydzień, w każdą sobotę po południu, w numerach pełnych dużej objętości 8—12 stron; niezawisłe od tego wydawane będą w ciągu tygodnia dodatki nadzwyczajne.

Każdy pełny numer „Zdroju Ciechocińskiego“, jako też każdy dodatek nadzwyczajny będzie miał obok materiału bieżącego, również najaktualniejsze ostatnie telegramy z kraju, cesarstwa i z zagranicy, informujące publiczność miejscową doraźnie o wszystkich najważniejszych wydarzeniach.

Aktualna ta nowość, zapewniając poczytność miejscową „Zdrojowi Ciechocińskiemu“ pozwoli tem samem odpowiednio rozszerzyć dział ogłoszeniowy, na co zawczasu zwracamy uwagę interesowanych osób i firm w Ciechocinku, Aleksandrowie, Wrocławku, Płocku, Toruniu, Gdańsku, Poznaniu, Warszawie i we wszystkich zdrojowiskach polskich.

Odpowiedzialny redaktor i wydawca :

Dr. Jan Frączkiewicz.

OGŁOSZENIA.

(Za dział inseratowy Redakcyja nie odpowiada).

Szkoła

„Gospodarstwa domowego“

we Lwowie, Chorążczyzna 6

uczy wykonania wszystkich zajęć domowych, jako: **gotowania, prania, sprzątania, kroju bielizny i sukien, szycia i naprawiania ubrań**; — oraz w wykładach teoretycznych podaje wszelkie wiadomości z zakresu higieny, towaroznawstwa i rachunkowości.

Informacje i programy udziela Zarząd Szkoły odwrotną pocztą.

Pierwszorzędna Pracownia

SUKIEN MĘSKICH LEONA GRABOWSKIEGO

właściciel firmy

Gabryel Grabowski
w Krakowie ul. Szpitalna L. 36.

Telefon 561.

Materyały i krój angielski.
Wykończenie artystyczne.

WIEDEŃSKI

BANK ZWIĄZKOWY

Filia we Lwowie, przy ul. Jagiellońskiej 3
(we własnym gmachu).

Telefon Nr. 57 (Dyrekcya). — Telefon Nr. 358 (Kantor wymiany).

Zalutwia wszelkie interesa bankowe oraz transakcye, w zakres kantorów wymiany wchodzące, a mianowicie:

Przyjmuje wkładki w rachunku czekowym i bieżącym.

Przyjmuje wkładki na 3·6% książeczki wkładowe. Oprocentowanie rozpoczyna się z dniem następnym po złożeniu wkładki a kończy się z dniem poprzedzającym podjęcie wkładki. Podatek rentowy opłaca bank z własnych funduszy.

Eskontuje weksle, otwiera kredyty i udziela zaliczki w podkład papierów wartościowych.

Przeprowadza wszelkie obroty **gieldowe** na targach krajowych i zagranicznych.

Kupuje i sprzedaje papiery wartościowe, waluty i przekazy na zagraniczne miejsca.

Zakład zastawniczy

udziela zaliczek na kosztowności i papiery wartościowe.

Franzensbad!

„Źródło Natalii“

skuteczne przy dnie i gościu, przy skazie morzanowej i t. d.

Naturalna sól borowinowa oraz borowina franzensbadzka

Przyrządzenie we własnym zarządzie miejskim, biało-zielone opakowanie.

Do nabycia u: Rudolfa Weinreba we Lwowie, Konstant. Wiszniewskiego w Krakowie i N. Trauma Syn w Tarnowie.

„Franzensbader Mineralwasser-Versendung“.

Szczawa
Krondorfska
uznana za
najlepszą i naturalną.

Marienbadzka

woda do leczenia domowego

(także jako leczenie przygotowawcze lub końcowe). — Znako- mite działanie wody i soli marienbadzkiej ogólnie jest uznane.

Kreuzbrunnen, Ferdinandsbrunnen

najsilniejsze gorzko-słone źródło w Europie.

Wskazania:

Otyłość, stłuszczenie serca i wątroby, zaburzenia w oddecha- niu i krążeniu z powodu otyłości. Nieżyty zastoinowe wszel- kiego rodzaju, przekrwienia podbrzusza. Krwawnice. Cier- pienia żołądka. Przewlekła gnuśność jelit i następne ob- jawy. Cierpienia okresu przejściowego u kobiet. Cukrzyca.

Waldquelle

woda alkaliczna zawierająca CO₂.

Nieżyty gardła, krtani i narządów oddechowych. Nieżyty narządów trawienia.

Ambrosiusbrunnen

najsilniejsza woda żelazista w Europie, zawierająca 0·17 dwu- węglanu żelaza w litrze.

Niedokrewność, blednica, osłabienia i rozstrój nerwowy.

Rudolfsquelle

woda naturalna przeciw dnie.

Najlepsze ze źródeł alkaliczno-ziemnych. — Dna. Przewlekłe nieżyty dróg moczowych. Kamica nerkowa i pęcherzowa. Skaza moczanowa. Krzywica i Skrofuloza.

Do nabycia w składach wód mineralnych, apte- kach i drogueryach. Broszury itd. darmo wysła

„Marienbader Mineralwasser-Versendung“

C. Brem & Dr. W. Dietl
Marienbad (Czechy) Nr. 242.

Ważne dla udających się do Krakowa!

KARTA ZBIOROWA GAL. ZWIĄZKU TURYSTYCZNEGO w Krakowie

uprawniająca tak do wolnych wstępów do muzeów itp. jakoteż do 50% zniżek do teatru miejskiego, teatru ludowego i teatru różnaitości już wyszła i jest do nabycia po cenie **3 koron** w Krakowie:

w biurze **Krajowego Związku Turystycznego**, na **Główniej poczcie** i u firm: **A Hawełka**, Rynek główny; **Reim i Ska**, Rynek główny; **S. A. Krzyżanowski**, Rynek główny; **Z. Zdanowicz**, ul. Sławkowska; **J. Michalik**, ul. Florjańska; **H. Schwarz**, ul. Grodzka.

W Stanisławowie: w filii Krajowego Związku turystycznego. **We Lwowie:** w c. k. miastowem Biurze kolejowem, Pasaż Hausmana. **W Warszawie:** w filii Gal. Kraj. Związku Turystycznego, ul. Kotzebue 4.

Bacność! Bilety wstępu do salin wielickich można zamawiać wyłącznie w **Biurze Kraj. Związku Turyst.** w Krakowie, ul. Starowiślna 12.

Królewski rumuński dostawca nadworny

Magister pharmaciae

Rudolf Weinreb

Lwów

Główny skład wód mineralnych.

ZAKŁAD DLA LECZENIA CHOROBY KOBIECYCH

pod kierunkiem

Dr. M. CERCHY i Dr. T. PIOTROWSKIEGO

Kraków, Podwale 12.

Leczenie spraw zapalnych, zwłaszcza przewlekłych około i przymacicznych, zmian chorobowych w przypadkach i mięszu macicy, niedoksztatu macicy, zaburzeń w miesiączkowaniu, nadmiernego otluszczenia brzucha, niedowładu jelit. Leczenie gorącym powietrzem (met. Bier-Polano), długotrwałe gorące irygacje, ułożenie na równi pochyłej (planum inclinatum) z równoczesnym obciążaniem zewnętrznym i wewnętrznym (kolpeuryza powietrzna i rtęciowa), mięsienie mechaniczne, gimnastyka lecznicza (met. Thure-Brandt), mięsienie elektryczne, zastosowanie lecznicze prądu elektrycznego (met. Apostoli), galwanizacja, faradyzacja, elektroliza, kataforeza.

Zakład otwarty od 8—12, 4—6 i prowadzony tylko przez lekarzy.

JÓZEF GORECKI

Fabryka siatek, mebli, konstrukcyi żelaznych i wyrobów ornam. kutyh w **Krakowie**, ul. św. Wawrzyńca. l. 26. Telefon Nr. 277. Magazyn: ul. Starowiślna l. 44 (parter).

LECZNICA

Dra TARNAWSKIEGO

w **KOSOWIE**, (stac. kol. Zabłotów)

w Galicyi, we wschodnio-południowych Karpatach.

Leczenie zapomocą środków higienicznych t. j. zastosowanej diety zwykłej i jarskiej, kąpielami powietrznymi i słonecznymi, gimnastyką, (i pracą fizyczną), oraz przysposobieniem do życia higienicznego w domu.

WYSOWA

w Galicyi, powiat Gorlice. Ostatnia stacja kolei Gorlice lub Grybów.

Zakład zdrojowo-kąpielowy, oraz stacja klimatyczna.

W Wysowej osiąga się znakomite skutki przy chorobach dróg oddechowych, (krtani, oskrzeli, płuc i opłucnej), przy schorzeniach narządów trawienia i narządu moczowego, żołączach, skazie moczanowej, przy chorobach krwi a zwłaszcza przy chorobach kobiecych i t. d.

Położony 525 m. n. p. m., posiada powietrze suche, zdrowe, łagodne słowem: „Galicyjski Meran“. Kąpiele słone, żelaziste, borowinowe i rzeczne. Siedm głównych źródeł: szczawy alkaliczno-słone, jod i brom zawierające; szczawy alkaliczno-żelaziste, z tych „Bronisława“ najsilniejsza z dotychczas znanych w Europie szczaw tego rodzaju, oraz szczawa alkaliczna „polski Giesshübler“. Zabiegi hydropatyczne, leczenie elektrycznością, mięsieniem; kuracja mleczna, żętyczna i kefirowa. Własna orkiestra. Apteka i poczta w miejscu. Restauracya, hotel, sklepy, piekarnie itp.

Wszelkich wyjaśnień udziela

Zarząd zdrojowo-kąpielowy w Wysowej.

Sezon od 1 czerwca do końca września.

Nawet najwybredniejszych smakoszy potrafią zadowolić tutki cygaretowe

FRAM

z watą „Salvesol-Noris“.

Bibulka zrobiona jest z najdelikatniejszych włókien liści morwowych, więc nic dziwnego, że pali się lekko i równo, a dym jest łagodny i chłodny. Własności te podwyższa jeszcze umieszczona w ustniku

„WATA SALVESOL“.

Nadaje się do tytoni lekkich, mniej do średnio mocnych, wskutek swego nader delikatnego włókna roślinnego. Każdy, palący tytoni, chcąc uniknąć zatrucia nikotyną, powinien palić tylko w cygarniczkach z watą „Salvesol“.

Oryginalny pakiecik „Waty Salvesol“ wystarcza na 200 do 400 papierosów lub cygar.

1000 sztuk tutek „Fram“ 3 K. — 10 cygarniczek 1-20 K.
Pakiecik waty „Salvesol“ 30 lub 60 hal.

ZAKŁAD PRZEMYSŁOWY
WYROBÓW PAPIEROWYCH „NORIS“
Mr. W. Bełdowski, Kraków, 9.

Pierwsza kraj. Fabryka Akumulatorów

systemu Dra Z. Staneckiego.

Lwów, ulica Kopernika 1. 46.

Prawo patentowe zastrzeżone we wszystkich krajach Europy oraz w Stanach Zjednoczonych Ameryki.

Pierwszorządne referencye oraz opinie największych powag naukowych i fachowych.

Uznanie olbrzymich rezultatów, osiągniętych praktycznie na olbrzymiej baterji, funkcjonującej w Zakładach elektrycznych król. stołecznego miasta Lwowa.

Dostarcza wszelkiego rodzaju akumulatorów, od najdrobniejszych do celów prywatnych, medycznych, naukowych, rolniczych i przemysłowych, jakoteż największe baterje dla zakładów do oświetlania i przenoszenia siły.

Akumulatory do celów przenośnych, do automobilów, oświetlania powozów, wagonów itp

Informacje, kosztorysy i porady techniczne bezpłatnie.

Dr. Zdzisław Stanecki i Ska.

SYRÓP HYPOPHOSPHIT COMP. DR. EGGER

zawiera

w jednej łyżeczce: żelaza 0.05, wapnia 0.10, potasu 0.06, sodu 0.06, chininy 0.005 i strychniny 0.00005, soli kwasu fosforowego i odpowiednio do farmakopei Unit. St.

S. Hypophosphit comp. Dr. Egger

jest dzielnym środkiem w przypadkach **niedokrewności, neurastenii, rozmaitych schorzeniach narz. nerwowego, w krzywicy, żołączach, jest nieocenionem tonicum dla ozdrowieńców**; bywa też podawany w pierwszorzędnym klinikach, jak w klinice Rady dworu prof. Kraff-Ebanga, prof. Felsereichera, prof. Fingera, prof. Mračka, prof. Jendrasika, prof. Rosthorna i t. d.

Cena za jedną 500-gram. flaszkę 4 K 80 h.

Za 250-gram. 2 K 40 h.

GŁÓWNY SKŁAD:

dla Galicyi wschodniej w aptece Piotra Mikolascha we Lwowie; dla Galicyi zachodniej w aptece Konstantego Wiszniewskiego w Krakowie.

Główny skład i wyrób: Apteka „Reichspalatin“
Budapest, VI, Waitzner Boulevard 17.

SKŁAD PIWA ŻYWIECKIEGO

z Arcyksiążęcego Browaru

sprzedaje piwa znane ze swej dobroci z odstawą do domu: **Piwo Cesarskie, Piwo Marcowe.**

Porter nie mający w całym kraju konkurencji, przez powagi lekarskie zalecany

Ale znakomite, jak angielskie, słodkie i bardzo wzmacniająca — w cenie jak porter.

NOWOŚĆ! „Bawar żywiecki“ we flaszkach.

Główny skład w Krakowie.

LUDWIK LAZAR

ULICA ŚW. ANNY L. 3. TELEFON 423.

Obok handlu są urządzone pokoje do śniadań oświetlone elektrycznie z piwem żywieckim na szklanki.

Specyalne chłodownie, lodownie i hale do obciążu piwa znajdują się w Łobzowie pod Krakowem.